

Tillsätt nu en utredning med riktiga experter

Dagens Samhälle den 8 november 2016

Få betänkanden har diskuterats så häftigt innan de ens har levererats som Valfärdsutredningens rapport. Den stundtals febriga debatten är dock inte speciellt förvånande. Redan innan utredningen tillsattes stod det nämligen klart att den skulle bli ett beställningsjobb snarare än ett opartiskt expertgruppsutlåtande.

Utredningen har inte haft i uppgift att klargöra huruvida vinster i välfärdssektorn bör begränsas, utan enbart hur en begränsning bäst kan uppnås. Detta är ungefär lika givande som att gå till vårdcentralen med en framgooglad cancerdiagnos och begära att läkaren väljer cellgiftsbehandling. Risken är självfallet att orsaken till ens besvär inte är cancer utan någonting helt annat.

Nåväl, nu vet vi i varje fall vilken medicin utredningen föredrar för att minska vinstuttaget i välfärdssektorn. Som tidigare rapporterats föreslås ett vinsttak på 7 procent plus statslåneränta på "operativt kapital" (det kapital som investerats i rörelseverksamheten). Myndigheter ska årligen kontrollera att reglerna följs. Målet är att komma till bukt med företag som gör så kallade "övervinster".

Enligt utredningens beräkningar finns det gått om sådana företag. Av de bolag som granskats gör hela 75 procent "övervinster", enligt den föreslagna modellen. Denna svindlande siffra är ett resultat av utredningens fokus på operativt kapital, vilket ignorerar värdeskapande investeringar – och därmed hela poängen med företagande. På så sätt kan en vinst som normalt beräknas ligga på 5 procent omvandlas till en vinst på 200 procent.

I praktiken skulle förslaget därför leda till ett vinststopp och ett förstatligande av den vinstdrivande välfärdssektorn. Existerande företag skulle i ett svep göras värdelösa och sannolikt därför kräva kompensation i långdragna juridiska processer. Om vinsttaket införs skulle det inte bara bli en kaotisk utan också en dyr historia.

Det är därför inte konstigt att forskarna som anlitas för att ta fram modellen för vinstbegränsningar inte stödjer slutsatserna i utredningen. Denna har trots massiv kritik valt att köra ända in i kaklet med modellen, vilket både är arrogant och dumdrigt.

Att utredningen föreslår ett speciellt tillstånd för privata välfärdsaktörer – som endast ska utdelas till företag som kan visa att offentliga medel förutom tillåtet rörelseresultat "kommer att gå till det är avsedda för" – är därför knappt relevant. Ytterst få entreprenörer skulle ödsla tid i branscher med de vinsttak som nu föreslås i välfärden.

Vinstutredningens betänkande bör alltså ignoreras, vilket sannolikt också kommer att ske. Det finns tack och lov inget stöd i riksdagen för de förslag som har lagts fram.

Nästa steg bör i stället vara att tillsätta en riktig expertgrupp med uppgift att utifrån rigorös forskning analysera hur välfärdsmarknaderna bäst kan regleras, för att säkra högst kvalitet till lägst kostnad.

Det är i slutändan vad Valfärdsutredningen borde ha varit men som den på grund av politiseringen aldrig kunde bli.

Gabriel Heller Sahlgren